

tur. Sacrificium est mihi fratrum reconciliatio. Propterea quippe non dixit, postquam obtuleris, aut priusquam offeras; sed munere ipso iam posito, & inchoante sacrificio reconciliandum mittit ad fratrem. Quam igitur ob causam istud fieri iubet? Duo sunt quæ per ista designat: unum quidem iam dixi, ostendere se iunct volens quod honoret maxime caritatem, & hanc acceptissimum esse sacrificium ducat; absque ista vero nec illud profectio suscipiat: aliud vero, quod irrefragabilem quandam necessitatem reconciliationis imponat. Qui enim iustus est non prius munus offerre quam reconciliatur offenso, etiamsi non ob proximi caritatem, saltem ut sacrificium imperfectum maneat, curet ad contritatum fratrem, inimicitiaque dissolvat. Propterea & discrete cuncta memoravit, terrens illum videlicet, ac suspicatus. Cum enim dixisset, Relinque munus tuum, non ibi subsistit, sed intulit, ante altare, rursus ab ipso etiam loco horrorem incitans: & vade: nec tantum dixit, Vade, sed adiunxit, prius; & tunc veniens offeres munus tuum: per omnia isti significans quia per aliquos inter se inimicitias dissidentes nequaguan mensa suscipiat. Audiant hi qui sacris mysteriis initiati cum inimicitias ad communionem altaris accedunt. Audiant etiam illi qui nondum initiati sunt. Offerunt namque & ipsi munus, & hostiam, orationem dico, & elemosynam. Quia enim & hæc sacrificii instar obtineant, audi Prophe- tam loquentem: Sacrificium laudis honorificabit me; & rursus: Immola Deo sacrificium laudis. Elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Itaque etiamsi orationem cum tali offerat voluntate; melius est orationem relinquere, & ad reconciliationem fratris excurrere, & tunc orationem consequenter offerre. Propter hoc enim facta sunt omnia. Idcirco & Deus homo factus est, atque omnia ista gessit, ut nos in unum sine dubio congregaret.

Consecrarium sextum. Regula generalis Consecrarij servanda in hac materia, ut valeat & caritatis violationem, & eundem observantiam dignoscere, hæc est. Quod ad præteritum tempus spectat nec suam, nec accedentium mentem torquet in supputatione omissionum; sed statum peccatoris, & peccandi diuturnitatem paucis investigabit. Peccatores enim caritatis præceptum, quamdiu in peccato persistunt, non implent. Quare cognito illius statu, non est severè

discussioni indulgendum super caritatis omissionibus numerandis; sed potius exaggeranda est illius ingratitude advertus suum Creatorem, & Redemptorem, ut ad illum amandum inflammaret. Si pro impetenda absolutione dispositum repererit, obliget illum ad sapius in dies eliciendos amoris actus, saltem mane, meridie, & sero, ut huic sancto exercitio assuescat, seque ad servandum maximum mandatum disponat. Ad iustos quod attinet, nulla occurrit difficultas. Fieri enim vix potest quin iusti sapius in dies, nedum in hebdomadas, Deum ament. Illico enim ac desinunt Deum amare, quando præceptum urget, desinunt esse iusti. Si porro torpidi, & languidi fuerint in repetendis amoris actibus, amoris divini flamma extinguetur. Curent ergo iusti omnes contritum illius ignis incendium conservare frequenti actu repetitione. Vides nunc quam facilis sit divini illius mandati observantia. Iusti caritate vivunt, & caritate proficiunt, & caritatem augent. Quare isti frequentissime Deum amant, & in eisdem splendēt illa moralis continuatio amoris quam supraexplicuimus; Peccatores hoc mandatum non servant: ideo dicimus cito illos in Deum converti debere.

Consecrarium septimum. Altera regula generalis in componendis dissidiis. Qui locutionem, salutationem inimicorum respunt, a sacramentis arcendi sunt: quod maxime verum habet, si inimici sunt Religiosi in societate viventes. Temporis brevitatis, circumstantiæ expectandi opportunam occasionem exculare quandoque a gravi culpa possunt. Ut reconciliatio sincera sit, prior amicitia reviviscere debet, eadem familiaritas. Languidior & frigida conversatio interioris languoris, & infirmitatis argumentum est. Si caritas non augetur, decrevit. Hæc sunt incrementi occasiones. Intenditur enim caritas, cum devicta ira, & aversione nulla, inimicum sincere, & generose complectitur. Noli quæso, in iniuriarum transactione casuisticas qualdam consulere regulas, sed Christi Evangelium. Nemo nostrum se habere caritatem Dei certo asserere potest; sed omnes cum timore & tremore vitam ducimus, ignorantes, odio ne, an amore digni simus. Porro nullum est validius argumentum nos amore divino proximum diligere, quam cum, repugnante natura, hostem complectimur.

THEOLOGIA
CHRISTIANA
DOGMATICO-MORALIS
AUCTORE
F. DANIELE CONCINA
ORDINIS PREDICATORUM.
EDITIO NOVISSIMA.
TOMUS SECUNDUS.
IN DECALOGUM.

ROMÆ, MDCCLXVIII.
SUPERIORUM PERMISSU.
PROSTANT VENALES VENETIIS
APUD SIMONEM OCCHI.
CUM PRIVILEGIO EXCELLENT. SENATUS.

INDEX

111

Librorum, dissertationum, capitulum, paragraphorum, & questionum, quae in hoc Tomo continentur.

LIBRI PRIMI

IN DECALOGUM

DISSERTATIO VI.

De misericordia, & elemosyna.

CAPUT I.

De misericordia. Quid, & quotuplex sit. Pag. 1.

Quaest. I. Quid sit misericordia? ib.

Quaest. II. Quotuplex sit misericordia? ib.

CAPUT II.

De elemosyna. Errores adversus hanc virtutem. 2.

CAPUT III.

Propositiones ab Ecclesia proscriptae, & aliae quaedam nimium laxae. 3.

CAPUT IV.

Quid sit elemosyna, & cujus virtutis actus? ib.

CAPUT V.

Jure naturali, & divino elemosyna praescribitur. 4.

CAPUT VI.

Gravissimam elemosynarum debitum Patrum testimonio evidenter manifestatur. 5.

CAPUT VII.

Rationes quas ex Scripturis, & Patribus D. Thomas colligit, ut praecipuum elemosyna ad fidem pertinere ostendat, pauperis exhibentur. 8.

CAPUT VIII.

Collatio doctrinae quorundam recentium Theologorum cum doctrina Christi Domini, & SS. Patrum. Excusationes quibus elemosyna

praecipuum eludi solet, Patrum responsis repelluntur. 9.

CAPUT IX.

De tempore quo elemosyna praecipuum urget. Difficultates quae extremam necessitatem spectant, resolvuntur. 10.

Quaest. I. Praecipuum elargiendi elemosyna obligat ne extreme, vel quasi extreme necessitatis tempore? 13.

Quaest. II. Tenentur ne tunc divites extreme indigenti succurrere nedum ex superfluis, verum etiam ex necessariis statui? ib.

Quaest. III. Numquid cum gravissimo status detrimento subveniendum extreme indigenti? ib.

Quaest. IV. Impendenda ne est summa gravis, puta octo, aut decem millium aureorum, si divites longe hanc pecuniae quantitatem superent, ad liberandum innocentem a latronibus interficiendum? 14.

Quaest. V. Tenentur ne divites captivos apud Turcas, aliosque infideles redimere? ib.

Quaest. VI. Astringuntur ne divites ex necessarii propriis vita bonis opulari pauperibus? ib.

Quaest. VII. Satisfacit ne dives elemosyna praecipuum, si extreme indigenti rem mutuo tribuat? 15.

Quaest. VIII. Quid, si pauper in extrema constitutus necessitate alibi bona habeat? Impletur ne praecipuum illi mutando? ib.

Quaest. IX. Licet ne pauperi extremam necessitatem patienti aliena surripere? ib.

Quaest. X. Tenentur ne dives ad restitutionem, si omittat elemosynam pauperi impertiri in extrema necessitate? ib.

CAPUT X.

Licet non divites est retinere superflua statui presentia, ut ad altorem statum ascendant? Quam falsa sit hæc recentiorum doctrina: Vix in secularibus inventis, etiam in Regibus, superfluum statui. Superfluum non est quod servatur ad augendum statum suum, vel suorum, sive ad comparandum sibi, vel suis altorem statum.

Quæst. I. Reperitur ne divites habentes superflua?

Quæst. II. Licita ne est statuum permutatio?

Quæst. III. Peccant divites, si omnia presentia statui superflua retineant, ut altorem sibi comparant gradum?

Quæst. IV. Quid dicendum de plurium recentiorum sequenti doctrina? Vix in secularibus inventis, etiam in Regibus, superfluum statui. Superfluum non est quod servatur ad augendum statum suum, vel suorum, sive ad comparandum sibi, vel suis altorem statum.

CAPUT XI.

Laxa doctrina P. Antonini Diana, aliorumque recentiorum expenditur.

CAPUT XII.

Nonnullæ aliæ quæstiones quæ elemosina sublevandam extremam, gravemque necessitatem spectant, resolvuntur.

Quæst. I. Expectanda ne est extrema necessitas, ut præceptum elemosina succurrendi onus imponat?

Quæst. II. Tenentur ne divites, in gravi etiam necessitate, pauperibus subvenire ex superfluis naturæ, quoniam ad status decentiam requiruntur?

Quæst. III. Licetum ne pauperi est in gravi constituto necessitate furari ea quæ sibi necessaria sunt, ut hanc vitæ necessitatem?

Quæst. IV. Satisfacit ne divites, si pauperi graviter indigenti succurrat mutuando?

CAPUT XIII.

De obligatione elemosina ratione superfluitatis. Mens D. Thomæ exponitur. In communi necessitate pauperibus subveniendum est ex superfluis. Recentiorum opiniones expenduntur.

Quæst. I. Tenentur ne divites sub præcepto superflua rem naturæ, quam persona, seu status, in pauperes distribuere?

Quæst. II. Quid super exposta sententia recentiores sentiant Casuista.

CAPUT XIV.

Nonnullæ regule pro christiana praxi.

CAPUT XV.

Nonnullæ quæstionculæ de bis qui facere elemosinas possunt, & tenentur.

Quæst. I. Filiisfamilias licet ne elemosinas pauperibus distribuere?

Quæst. II. Quid potestatis uxores habeant in elemosinarum distributione?

Quæst. III. Possunt ne uxores ad advertendum malum sive temporale, sive spirituale, quod maritis imminet, elemosinas facere?

Quæst. IV. Possunt ne uxores, infcio marito, succurrere extreme indigenti?

Quæst. V. Elemosinas parvas, & consuetas, quas sine expressa mariti licentia uxor facere solet, potest ne pauperibus consanguineis, nempe parentibus, & fratribus donare?

Quæst. VI. Licetum ne uxoriis est bona sua propria in pauperes erogare?

Quæst. VII. Assignari ne potest quantitas bonorum quam ex bonis communibus mariti in pauperes distribuere uxor valeat?

Quæst. VIII. Tenentur ne Monachi, seu Regulares voto paupertatis astricci elemosinas facere?

CAPUT XVI.

Quibus pauperibus eroganda sit elemosina.

Quæst. I. Danda ne elemosina est homini avaro indigenti, propterea quod nolit ex suis bonis sibi succurrere?

Quæst. II. Peccat ne graviter qui simulans paupertatem, elemosinas querit, recipit, & tenetur ne hic ad restitutionem?

Quæst. III. Peccant ne ii qui reapse pauperes sunt, sed majorem ementionem paupertatem, rationesque confictas exponunt, quibus facilius commoveant divitum corda in ampliores elemosinas?

Quæst. IV. Pauperes mendacio impediens, alios pauperes ab elemosina confessione, aut elemosinis divites effecti, tenentur ne ad restitutionem, si postea mendicant?

Quæst. V. Utrum peccent qui mendicant ut filias matrimonio jungant, quas dotare nequeunt, vel ut aliis pauperibus subveniant?

Quæst. VI. Cui faciendæ est restitutio elemosina facta paupertate comparata?

Q. VII.

Quæst. VII. Quomodo se gerere debet qui peccatam habet a testatore pecunias in pauperes distribuendi?

CAPUT XVII.

De quibus bonis faciendæ elemosina est?

CAPUT XVIII.

De elemosina Clericorum. Arduis isti quam laici pauperum egrotatem suis superfluis levare tenentur. Quæ ex beneficiis ecclesiasticis percipiuntur bona, congrua sustentatione dempta, iustitia, nedum caritatis, titulo in pauperes distribuere astringuntur.

§. I.

Beneficarii omnes acrius quam laici gravissimo caritatis præcepto tenentur ecclesiastica bona superflua congrua sustentationi in pauperes, pioque usus distribuere.

§. II.

Auctoritates quibus evincitur, iustitia lege Beneficarios astringi superfluos ecclesiasticos reditus in pauperes, & pia opera distribuere.

§. III.

Sanctorum Patrum auctoritates indicantur.

§. IV.

Doctrina S. Thomæ hoc de argumento exponitur, & a vanis commentis vindicatur.

§. V.

Clarius sententia nostra exponitur. Auctoritate Theologorum, & Canonistarum, rationumque momentis confirmatur distinctis conclusionibus.

PRIMA CONCLUSIO.

Portio pauperum semper permixta sunt redditibus Beneficiorum.

SECUNDA CONCLUSIO.

Portionis quæ taxatur pro congrua Beneficiorum sustentatione, dominium est penes eodem. Prudentia in hac definienda mensura.

Conc. Theol. Tom. II.

TERTIA CONCLUSIO.

Beneficarii non sunt absolute & omnino domini ecclesiasticorum reddituum. Iustitia lege tenentur erogare superflua in pauperes, aliæque pia opera.

§. VI.

Contrariis sententis argumenta diluantur.

§. VII.

Nonnullæ quæstionculæ resolvuntur.

Quæst. I. Utrum Beneficarius liceat quidquam de expensis congrua sustentationi necessariis subtrahere, ut has parvisimonia consanguineis, amicis, donec?

Quæst. II. An Beneficarius valeat bona quæ ex Missarum, exequialium precium, concionumque elemosinis colligit, parentibus, & consanguineis, amicis, donare?

Quæst. III. Si Beneficarius ex bonis patrimonialibus elemosinas fecerit, poterit ne ex redditibus Ecclesie compensatione uti?

Quæst. IV. Beneficarius habens filias spirituales vel ne fructibus Beneficij dotare?

Quæst. V. Potest ne Beneficarius ex redditibus Beneficij nepotes in studio alere, etiam si bonis patrimonialibus abundet, & laurea doctoratus ornare?

Quæst. VI. Quid, si nepotes, aut fratres preterites divites habeant? Poterit ne etiam tunc Beneficarius eos alere?

Quæst. VII. Beneficarius humiliori loco natus, & ad ecclesiasticam splendentiam dignitatem erectus, potest ne ad altorem statum redditibus Ecclesie consanguineis extollere?

Quæst. VIII. Episcopus, & Beneficarius dignissimus satisfacit ne elemosina præcepto, si quartam, aut dimidiam partem reddituum Ecclesie in opera pia erogat?

Quæst. IX. Eadem ne obligatione tenentur Pensionarii ac Beneficarii in reddituum Ecclesie distributione?

Quæst. X. Obtinet ne consuetudo, ut casus Beneficarii valeant ex redditibus sacris ad causas profanas testari?

§. VIII.

Confectorium.

DISSERTATIO VII.

De correctione fraterna.

CAPUT I.

- Quid & quotuplex sit fraterna correctio, & utrum de eadem preceptum sit: & quae illius obligatio, atque conditiones sint? 68.
- Quaest. I. Quae notitia necessaria est, ut preceptum urgeat? 69.
- Quaest. II. Quenam peccata sunt fraterne correctionis materia? 70.
- Quaest. III. Superiores tenentur ne sub gravi culpa subditorum venialia crimina corrigere? 70.
- Quaest. IV. Peccatum praeiuratum est ne correctionis fraterne materia? 70.
- Quaest. V. Peccata ex ignorantia commissa sunt ne vi precepti corrigenda? 71.

CAPUT II.

- De personis quibus onus incumbit correctionis faciendae, & quae corrigenda sunt. 71.
- Quaest. I. Utrum tam justis quam peccatores corrigere debeant proximum delinquentem? 71.
- Quaest. II. Utrum Praelati ecclesiastici peccato polluti peccant subditos corripientes peccatores? 73.
- Quaest. III. Utrum homines privati teneantur propria emendare vitia, ut digni alios corrigere valeant in extrema necessitate? 73.
- Quaest. IV. Utrum Concionatores verbum Dei e suggestu annuntiantes, & vitia increpantes gravi culpa defecti, mortaliter peccent? 73.
- Quaest. V. Debent ne Concionatores publica peccata corrigere, tametsi nullum fructum sperent? 74.
- Quaest. VI. Tenentur ne subditi Praelatos suos corrigere? 74.
- Quaest. VII. Qui sunt superiores qui ad correctionem speciali iure tenentur? 75.
- Quaest. VIII. Haec maior superiorum obligatio efficit ne ut in mores subditorum inquirere debeant? 75.

CAPUT III.

- De tribus conditionibus necessariis, ut correctionis preceptum obliget. Sunt autem spes profectus, temporis opportunitas, & communitas. 76.
- Quaest. I. Certam ne, an probabilem concipere spem profectus debet ille qui alterum corrigere intendit? 76.

- Quaest. II. Peccant ne frequenter homines ob fraterne correctionis omissionem? 76.
- Quaest. III. Quando prima correctio non obtinet effectum, repetenda ne secunda, & tertia? 77.
- Quaest. IV. Si dabis sis de correctionis eventu, asfringeris ne illam omittere? 78.
- Quaest. V. Differri ne licite correctio potest, ut opportunius tempore peragatur? 78.
- Quaest. VI. Urget ne preceptum correctionis, cum praevales ab alio faciendam? 78.
- Quaest. VII. Quandonam omissio fraterne correctionis mortalis est, aut venialis? 78.

CAPUT IV.

- De ordine quem in correctione fraterna servandum Christus Dominus praescripsit. 79.
- Quaest. I. An hic ordo sit a Christo Domino sub precepto, vel sub consilio praescriptus? 79.
- Quaest. II. Utrum necesse sit semper observari ordinem hunc? 80.
- Quaest. III. Obligat ne ordinis servandi preceptum, cum existimatur securus Praelatum correcturum fore delinquentem? 80.
- Quaest. IV. Quomodo explicanda est illa precepti evangelici propositio: Si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos &c. 82.
- Quaest. V. Licetum ne est renuntiare iuri fraterne correctionis, & an recipia aliqui renuntiaverint? 83.

CAPUT V.

- Quanam sunt peccata quae, neglecta fraterne correctionis ordine, ad Praelatum referri nequeant? 84.
- Quaest. I. Peccatum perpetratum coram duobus, potest ne immediate ad superiorem deferri, neglecta secreta admonitione? 84.
- Quaest. II. Peccata publica sunt ne differenda ad superiorem, omissa correctione secreta? 85.
- Quaest. III. Haeresis, proditiōnis, idque generis similia crimina sunt ne semper illico iudicij denuntianda, etiamsi occulta sint? 85.
- Quaest. IV. Crimina quae in damnum tertii vergunt, sunt ne statim denuntianda? 86.
- Quaest. V. Peccata carnalia quae a Religiosis committi queant, sunt ne ita bono communitatis infesta, ut, rejecta secreta correctione, debeant Praelato deferri? 87.

DIS.

DISSERTATIO VIII.

De vitii caritatis contrariis.

CAPUT I.

- Quid sit odium Dei, & proximi? 88.
- Quaest. I. Odia in proximum distinguuntur ne specie ex malorum diversitate? 88.
- Quaest. II. Licetum ne est desiderare interitum alteri malum ab finem boni spiritualis, aut ob bonum commune? 89.
- Quaest. III. Est ne peccatum mortale proximo maledicere? 89.

CAPUT II.

- De aecidia, invidia, discordia, contentione, & schismate. 90.
- Quaest. I. Quid sit aecidia? 90.
- Quaest. II. Quid sit invidia? 91.
- Quaest. III. Quid sit discordia? 91.
- Quaest. IV. Quid sit contentio? 91.
- Quaest. V. Quid sit schisma? 91.

CAPUT III.

- De bello, & de illis qui illud indicere iure valent. A quibus peragendum, quibus conditionibus, & quo tempore. 92.
- Quaest. I. Quid sit bellum, & quotuplex? 92.
- Quaest. II. Utrum licitum sit bellum tam defensivum, quam offensivum? 92.
- Quaest. III. Quae sint conditiones ad belli iustitiam necessarie? 92.
- Quaest. IV. Qui sunt Principes qui bellum indicere iure valent? 92.
- Quaest. V. Quae sit iusta bellandi causa? 92.
- Quaest. VI. Utrum Princeps habens opinionem probabilem quod sibi aliquod regnum, vel civitas debeatur, possit alteri Principi regnum illud possidentis bellum indicere? 92.
- Quaest. VII. Quae notitia de belli iustitia necessaria militibus est, ut parere Regi precipienti bellum valeant? 93.
- Quaest. VIII. Utrum Rex catholicus in bello iusto contra alios Catholicos vocare in auxilium possit haereticos, aut gentiles? 93.
- Quaest. IX. Utrum Clericis, & Religiosis liceat in bello iusto propria manu pugnare? 95.
- Quaest. X. Licet ne Religiosis necessitate urgente bellare? 95.
- Quaest. XI. Licetum ne est Christianis captivis pro infidelibus pugnare adversus Christianos, timore mortis perculsi? 95.

- Quaest. XII. Quinam modus servandus in bello peragendo? 96.
- Quaest. XIII. Quenam sunt peccata quae pergeri in bello solent? 97.
- Quaest. XIV. Licetum ne est in bello iusto innocentes fontibus permixtos occidere? 97.
- Quaest. XV. Licite ne sunt represalia? 97.
- Quaest. XVI. Licet ne die festo bellare? 97.

CAPUT IV.

- De vitiis, seditione, & duello. 98.
- Quaest. I. Utrum duellum sit licitum? 99.
- Quaest. II. Occurrere ne causa possunt quae duellum aliquando licitum efficiunt? 99.
- Quaest. III. Licetum ne duellum est ad evitandum periculum vitae, honoris, aut fortunarum? 99.
- Quaest. IV. Quae poena constituta sunt in provocantes, & acceptantes duellum? 99.
- Quaest. V. Qui valeat ab excommunicatione ob duellum contracta absolvere? 101.

DISSERTATIO IX.

De scandalo.

CAPUT I.

- Recensentur propositiones proscriptae, & laxae. 102.

CAPUT II.

- Quid, & quotuplex sit scandalum. 104.

CAPUT III.

- De scandalo activo speciali. 105.

CAPUT IV.

- Unde colligendum est, scandalum esse peccatum mortale, vel veniale? Eiusdem gravitatis, & vitandi necessitas. 106.

CAPUT V.

- Retianda ne veritas est vitae, doctrinae, & iustitiae, ut scandalum vitetur? 108.
- Quaest. I. Veritas est ne interdum dimittenda propter scandalum passivum vitandum? 109.
- Quaest. II. Opera spiritualia quae ad salutem non sunt necessaria, omitti ne licite possunt ad scandalum vitandum? 109.
- Quaest. III. Est ne veritas doctrinae retianda, ne scandalum oriat? 110.
- Quaest. IV. Dimittenda ne est iustitiae veritas propter scandalum vitandum? 111.

a 4

Q. V.

Quæst. V. Sunt ne temporalia propter scandalum dimittenda? 112

CAPUT VI.

Opera spiritualia, vel temporalia differenda aut occultanda interdum sunt, ut pusillum, secus Phariseorum scandalum evitentur. 113.

CAPUT VII.

Plures de scandalo questiuicula. Naamani Syri idololatria discutitur. 11.

Quæst. I. Quondam actiones que adprobare, seu indifferentes dicuntur, pratermittende sunt, ut scandalum declinetur? 114.

Quæst. II. Abstinendum ne est ab iis que speciem mali preferunt? Utrum Naaman Syrus idololatrie maculam contraxerit in obsequio præstito Regi Syriæ? 115.

CAPUT VIII.

Alia de scandalo questiuicula. 117.

Quæst. I. Licetum ne est idola, & thus Ethnici vendere, sanna, & synagogas construere? & cetera eiusmodi, quorum malum prævidet usum? 118.

Quæst. II. Graviter ne peccat captivi Christiani, qui in Turcorum irremediis remigant adversus Christianos? 120.

Quæst. III. Potest ne quispiam absque flagitio ad feneratorum accedere, ut pecuniam ab eodem mutuo accipiat, quam certe scit sine fenore non crediturum? 121.

Quæst. IV. Peccat ne mortaliter qui, aut nulla cogente necessitate, aut ab homine non parato ad fenus, mutuas pecunias peti cum usura resistendas? 123.

Quæst. V. Licetum ne est suadere illi qui peccatus est, ut, omisso graviore flagitio, perpetret minus? 124.

Quæst. VI. Licetum ne sit suadere ei qui paratus est surripere pecunias a paupere, ut surripiat a divite, non designando divitis personam? 125.

Quæst. VII. Licetum ne sit mercatori a feneratori pecunias petere ad mercaturam exercendam? 126.

Quæst. VIII. Que causa requiratur, ut quis deponere licite possit apud feneratorum pecunias, dum prævidetur, eas ab illo mutatione feneratori distrahendas; & vinum apud tabernarium, qui creditur venditurus illud fore mixtum aqua? 127.

Quæst. IX. Utrum liceat invitare ad conam eum qui solvere festivum paratus est? 127.

CAPUT IX.

De peccatis scandalis, qui adversus castitatem a mulieribus, quam a viris preterantur. 118.

§. I.

De licito mulierum ornatu. 128.

§. II.

Immoderatum mulierum ornatum Scriptura sacra improbat, prohibetque. 129.

§. III.

Sancti Patres communi assensu execrantur superfluum femininarum ornatum. 130.

§. IV.

Peccant mulieres que facis vultum aduleverant; ut pulchritudinem, que sunt desitit, ementiantur, aut ut habitum augeant. 131.

§. V.

Juniorum Casuistarum placita hoc de argumento. 134.

§. VI.

Quondam mulierum ornatus superfluis censendus mortalis sit, aut venialis? 135.

§. VII.

Mulieres superfluo ornatu culta indiciis produnt impudicitia. 136.

§. VIII.

Immodicus mulierum ornatus sæpe letalis est ad superfluum prodigamque divitiarum assumptionem. Hinc non familie modo, verum etiam civitates, & regna ad egestatem rediguntur. 139.

§. IX.

Immodicus mulierum ornatus, notabiliter ad venerem alliciens, crimen letale est. 141.

§. X.

Patrum, & Theologorum auctoritate ornatus muliebris nimium superfluis letali culpa minime caret. 143.

§. XI.

Eadem sententia rationibus evincitur. 149.

§. XII.

Peccat ne letaliter mulieres que nudato petore incedunt? 153.

CA-

CAPUT X.

De feminis que se conspiciendas offerunt viris, a quibus turpiter adamari prævident. Nonnulla premituntur de scandalo Phariseorum, & pusillorum. 157.

Quæst. I. Peccat ne mulier que, si in publicum exeat, a determinato viro, puta Paulo, prævidet se turpiter amandam? 158.

Quæst. II. Mulier perlectura ad Ecclesiam, vel ad aliud peragendum negotium, prævidet se libidinose amandam ab aliquibus indefinitè, & vage acceptis, dummodo ipsa nullam præavam intentionem habeat? 161.

Quæst. III. Peccant ne mulieres que pulchritudinem suam sibi infervere permittunt, & illorum familiari colloquio fruuntur, dum ex pluribus indicibus probabiliter colligunt venis amore erga se deslagrare? 162.

CAPUT XI.

Utrum expediat permittere meretrices, licitumque sit domus eiusdem locare. 163.

Quæst. I. Licita ne est scortorum publica permissio? 163.

Quæst. II. Licetum ne est domos, & vestes locare meretricibus, & usurariis? 166.

CAPUT XII.

De aliis actionibus que, licet a circumspectis præcise, indifferentes, & honesta sæpe sint, spectatis tamen circumspectis, aliorum peccatis cooperantur. 168.

Quæst. I. Licetum ne est nautis, & aurigis deferre herum in domum concubina, aut contra concubinam in domum heri? 171.

Quæst. II. An, si amicus meus velit ut ego feram munuscula, & similia, turpis scilicet anoris incitamenta, que ipse mittit ad suam concubinam, possim ego sine peccato deferre? 171.

Quæst. III. Qui ex officio læticæ humeris portat, vel rhedas agunt, possunt ne licite pretio conducti puellam ad lascivium adolescentem adducere? 172.

Quæst. IV. Peccat ne qui alteri occasionem peccandi præbet, puta uxori, ut in adulterio perpetrato deprehendi possit? 172.

Quæst. V. Licetum ne est deferre litteras amatorias turpia continentes concubina, vel eas scribere, aut librum provocantem ad duelum? 173.

Quæst. VI. Licetum ne meretricibus infervere, eas comitari ad domum amasi, aut januam amasi adveni scortum aperire, lectum sternere, idque genus obsequia prestare? 173.

Quæst. VII. Quid de famulis concubinariorum dicendum? 174.

Quæst. VIII. Licetum ne est commodare aliqui cubiculum ad fornicandum? 175.

Quæst. IX. Licetum ne est donare aliquid iudicis concubine, ut intercedat apud illum? 175.

Quæst. X. Utrum pingens concubinam amasio, vel obscena grave perpetret peccatum scandalis? 176.

Quæst. XI. Quid agendum illis qui imaginibus obscenas palam in domibus expostas habent? 176.

Quæst. XII. Licite ne possunt tabernarii vinum vendere iis quos inebrians prævident? 177.

Quæst. XIII. Utrum licitum sit petere solutionem maleficii a maleficio, vel saga? 178.

CAPUT XIII.

Quadam regula prætaxi a Confessariis servanda. Nonnulla de moderata mulierum, virorumque familiari conversatione. 178.

LIBER SECONDUS.

IN DECALOGUM.

DISSERTATIO I.

De Religione.

PRELOQUIUM. Pag. 183.

CAPUT I.

Errores, propositiones damnatae, & laxæ in religionis materia recensentur. 184.

CAPUT II.

Natura, & actus religionis, quam præscribit primum Decalogi præceptum. 186.

CAPUT III.

De devotione, eiusque effectibus, & causis. 187.

CAPUT IV.

De oratione, eiusque natura, & divisione. 188.

CA-

CAPUT V.

De orationis necessitate.

190.

CAPUT VI.

De conditionibus qua comitari orationem debent.

196.

CAPUT VII.

Utrum culpa Deus orandus sit?

197.

CAPUT VIII.

De Sanctorum invocatione. Utrum vi precepti teneamur invocare Sanctos?

199.

§. UNICUS.

Nonnullae animadversiones in hanc questionem.

207.

CAPUT IX.

Pro omnibus vicioribus orandum, etiam pro animabus in purgatorio detentis, quibus prolece vitorum suffragia ostenduntur.

212.

Quaest. I. Praesunt ne infallibiliter ejusmodi suffragia qua animabus purgatorii applicantur?

214.

Quaest. II. Suffragia pro piuribus oblata aequae ne omnibus praesunt?

ib.

Quaest. III. Quot annorum spatio decimeantur in purgatorio anime illae pro quibus nulla offeruntur suffragia.

215.

CAPUT X.

Qui orare debeant, & quorum orationes certo exaudiantur a Deo?

216.

Quaest. I. Utrum peccatores orare debeant, & exaudiantur a Deo?

ib.

Quaest. II. Sunt ne invocandae anime in purgatorio existentes, ut pro nobis orent?

217.

DISSERTATIO II.

De horis canonicis.

CAPUT I.

Propositiones damnatae, & laxae recensentur.

219.

CAPUT II.

De horarum canonicarum, seu officii divini nomine, numero, & definitione.

220.

Quaest. I. Quot sint horae canonicae?

ib.

Quaest. II. Cur septenario numero horae cano-

nice concludantur?

ib.

Quaest. III. Quenam sit horarum canonicarum, seu officii divini definitio?

221.

Quaest. IV. Quando primum canonica hora instituta fuerint?

ib.

Quaest. V. Quenam sunt partes majores, minoresque officii divini: & quo tempore olim celebratae fuerunt?

222.

Quaest. VI. Est ne peccatum separare Matutinum a Laudibus?

ib.

CAPUT III.

De pervertita consuetudine recitandi in choro canonicas horas.

223.

CAPUT IV.

Sit ne laude dignum divinum officium cantum in Ecclesia persolvere? Quae ratio cantui adhibenda?

224.

CAPUT V.

De obligatione recitandi horas canonicas in choro, & de tempore, ordine, & loco quibus celebrari debent.

227.

Quaest. I. Tenentur ne omnes Ecclesiae cathedrales, collegiales, parochiales, & regulares sub gravi culpa recitare canonicas horas in choro?

ib.

Quaest. II. Regularium Ecclesiae, quae chorum frequentant, tenentur ne sub levis culpa horas in choro recitare?

ib.

Quaest. III. Praeceptum cui subest conventus, seu Ecclesia recitandi horas canonicas in choro, officii ne singulos Religiosos ejusdem communitatis?

228.

Quaest. IV. Praelati Regulares possunt ne libere cum subditis dispensare, ne chorum frequentent?

ib.

Quaest. V. Quot Religiosi requiruntur, ut praecceptum recitandi horas canonicas in choro impleatur?

229.

Quaest. VI. Valent ne soli Novitii praecceptum celebrandi officium in choro adimplere?

ib.

Quaest. VII. Quo tempore recitanda sunt hora canonice in choro?

ib.

Quaest. VIII. Est ne obligatio gravis recitandi horas canonicas statis definitisque horis?

231.

Quaest. IX. Est ne gravis culpa ordinem recitandi horas in choro invertere?

ib.

Quaest. X. Quis sit locus recitandi horas in publico?

232.

Quaest. XI. Religiosi ad chorum jam incipientem accedentes tenentur ne, absoluto choro,

233.

ro, supplere partem officii recitati, antequam ipsi accederent?

ib.

Quaest. XII. Peccaret ne letaliter Praelatus qui non curaret, seu permitteret aliquam officii partem non recitari in choro?

ib.

Quaest. XIII. Tenetur ne chorus submissa voce recitare versus qui organo, aut alio instrumeto pulsantur?

ib.

Quaest. XIV. Sit ne peccatum mortale omittere in choro officium desinctorum, & officium parvum B. Virginis?

233.

Quaest. XV. Licitum ne est recitare officium, seu matutinum desinctorum in die festo omnium Sanctorum post vesperas?

ib.

Quaest. XVI. Litania, quae die S. Marci, & tribus diebus ante ascensionem celebrantur, debent ne recitari ab iis qui extra chorum officium persolvunt?

ib.

Quaest. XVII. Satisfacunt ne sua obligationi qui in choro recitantes partem suam, non attendunt ad partem quae ab altero choro recitatur?

234.

Quaest. XVIII. Tenentur ne recitantes ex una chori parte ita clare, & distincte recitare suos versiculos, ut ab altera chori parte audiri possint?

ib.

CAPUT VI.

De forma, seu ritu Breviarii, quam servare tenentur ii qui divino persolvendo officio adstricti sunt.

235.

Quaest. I. Peccarent ne letaliter qui alium ritum ab eo qui in propriis Ecclesiis receptus est, & diu obinet, in persolvendis horis canonicis sequerentur?

ib.

Quaest. II. Carens Breviario Romano, & praemantibus habens Dominicanum, Ambrosianum, Benedictinum, aut aliud, tenetur ne illud recitare?

ib.

Quaest. III. Religiones, seu Ecclesiae quae proprium Breviarium habent, possunt ne accipere Romanum; aut, si hoc accipient, tenentur ne uti proprio, excluso quocumque alio?

ib.

Quaest. IV. An Religiosi proprium Breviarium habentes, dum Romae degunt, possint Romano uti Breviario?

236.

Quaest. V. Religiosus Benedictinus transiens per Monasteria Dominicanorum, aut contra, potest ne uti Breviario illius Canonici per quod transit, si ibi aliquot dies commoretur?

ib.

Quaest. VI. Religiosus factus Episcopus tenetur ne, relicto suo Religiosis Breviario, sua diocesis Breviarium recitare?

ib.

Quaest. VII. Qui habet duo beneficia in diversis Ecclesiis, quae diversis utuntur Breviariis, debet ne recitare divinas laudes juxta ritum illius Ecclesiae in qua residet?

237.

Quaest. VIII. Scholares qui commorantur in aliqua universitate studiorum gratia, debent illud, aut propriis diocesis Breviarium recitare?

ib.

Quaest. IX. Potest ne quis recitare officium ante tempus, aut festo brevius cum socio habente privilegium hae regulari?

ib.

Quaest. X. Clericus qui nulli Ecclesiae addictus est, sed ratione patrimonii sacris ordinibus initiatus est, valet ne ad libitum eligere Breviarium diversum a Romano?

ib.

Quaest. XI. Valet ne Episcopus cum Clericis sacris ordinibus initiatis dispensare, ut, omisso Breviario proprio, juxta aliud recitent?

238.

Quaest. XII. Peccatum ne est quidpiam addere, aut demere ex Breviario Romano?

ib.

Quaest. XIII. Qui officium divinum recitaret cum additione alicujus notabilis partis, satisfaceret ne praeccepto?

ib.

Quaest. XIV. Peccaret ne qui horas canonicas in Ecclesia Latina in choro lingua graeca, hebrea, aut vernacula persolveret?

ib.

CAPUT VII.

De illis qui privatim canonicas recitare horas tenentur.

ib.

§. I.

De obligatione Clericorum ad canonicas horas recitandas.

239.

Quaest. I. Clerici in minoribus constituti ordinibus tenentur ne horas canonicas, vel aliquam partem recitare?

ib.

Quaest. II. Potest ne Episcopus Clericos praefatos abstrigere ut singulis diebus aliquas praecedat recitent?

ib.

Quaest. III. Omnes Clerici sacris initiati tenentur ne solvere pensum divini officii?

ib.

Quaest. IV. Qui per motum injuste incussum suscipit sacros ordines, tenetur ne canonicas horas recitare?

ib.

Quaest. V. Subdiaconus qui beneficium suscipit, qui professionem emittit, tenetur ne eodum quo initiatum sacris, professionem emittit, vel beneficium accipit, recitare totum ejus-

240.

eiusdem diei officium, aut officii partem
 duntaxat? 240.
 Quæst. VI. Potest ne Episcopus cum Clericis
 dispensare ne officium recitent? ib.
 Quæst. VII. Tenetur ne qui sacros ordines
 est suscepturus, aut accepturus beneficium,
 ante ordinationem, aut beneficii susceptionem
 paratum habere Breviarium, modumque
 recitandi scire? ibid.

§. I I.

De obligatione Regularium, & Monialium
 recitandi post emissam professionem horas
 canonicas extra chorum? ib.
 Quæst. I. Religiosi professi, nondum in sacris
 constituti, & Moniales professa tenentur ne
 sub gravi culpa recitare horas proxiim extra
 chorum? 241.
 Quæst. II. Religiosi chorista, nondum in
 sacris constituti, aut Moniales professa
 peccaret ne mortaliter, si sines aut tie-
 rum emitteret extra chorum horas canoni-
 cas? 242.
 Quæst. III. Religiosus chorista nondum sacris
 initiatus, si dispensetur a Pontifice, ut extra
 claustra vitam ducat, tenetur ne recitare
 horas canonicas? ib.
 Quæst. IV. Si presatus Religiosus dispen-
 setur a Papa ut uxorem ducat, evadit ne li-
 ber ab onere recitandi horas canonicas?
 ibid.
 Quæst. V. Religiosus fugitivus nondum in
 sacris constitutus tenetur ne horas canonicas
 recitare? ib.
 Quæst. VI. Religiosus chorista iudicis senten-
 tiæ e Monasterio eiectus, obnoxius ne est
 oneri recitandi horas canonicas? ib.
 Quæst. VII. Religiosi ad tirremes damna-
 ti, tenentur ne ad horas canonicas recitan-
 das? ib.
 Quæst. VIII. Privilegium concessum Benedi-
 ctinis, & Jesuitis, ut eorum professi non
 teneantur recitare horas canonicas, donec sint
 sacris initiati, est ne aliis Ordinibus com-
 munitabile? ib.

§. I I I.

De obligatione recitandi horas canonicas, cui
 subiecti sunt illi qui beneficium ecclesiasticum
 possident. ib.
 Quæst. I. Qui habet beneficium, sive simplex,
 sive curatus, tenetur ne sub gravi culpa
 horas canonicas recitare? ibid.
 Quæst. II. Qui metu coactus suscipit benefi-

cium, subiacet ne horarum canonicarum
 oneri? 244.
 Quæst. III. Qui habet beneficium redactum
 in commendam, donec alicui detur, aut
 manuale, seu regulare, tenetur ne horas ca-
 nonicas recitare? ibid.
 Quæst. IV. Ille cui confertur beneficium, ut
 pulsset organa, aut artem, ut grammaticam,
 aliamve doceat, tenetur ne ad horas canoni-
 cas recitandas? ib.
 Quæst. V. Qui percipit prestimonia, tenetur
 ne ad horas canonicas? ib.
 Quæst. VI. Habens capellaniam tenetur ne
 ad horas canonicas? ib.
 Quæst. VII. Quid, si capellania ex sua in-
 stitutions non sit collativa, conferatur autem
 postea per Episcopum, aut Pontificem, in-
 cubit ne tunc habenti illam horarum re-
 citatio? ib.
 Quæst. VIII. Qui ante annum quartum deci-
 mum obtinet capellaniam collativam ex dis-
 pensatione Pontificis, tenetur ne per seipsum
 recitare canonicas horas? ib.
 Quæst. IX. Tenetur ne Pensionarii ad recita-
 tionem divini officii? ib.
 Quæst. X. Qui titulo clericali obtinet pen-
 sionem, tenetur ne recitare Officium Ma-
 rianum, si postea matrimonium contrahat?
 245.
 Quæst. XI. Clericus Beneficiarius, si obtinet
 pensionem, tenetur præter horas canonicas
 recitare Officium parvum B. Virginis? ib.
 Quæst. XII. Episcopi, & Cardinales debent
 ne horas canonicas recitare? ib.
 Quæst. XIII. Coadiutores beneficiarius tenentur
 ne ad horas canonicas? ib.
 Quæst. XIV. Qui habet beneficium sine fru-
 ctibus, tenetur ne ad horas canonicas?
 246.
 Quæst. XV. Beneficiarius qui ob excommuni-
 cationem non percipit fructus sui beneficii,
 tenetur ne horas canonicas recitare? ib.
 Quæst. XVI. Qui beneficium perquam exiit
 acceperunt, veniunt ne precum canonicarum
 lege? 247.
 Quæst. XVII. Beneficiarius qui capta benefi-
 cii possessione impeditur pro aliquo tempore
 a fructuum perceptione, tenetur ne precum
 canonicarum lege? ib.
 Quæst. XVIII. Qui per vim, & fraudem
 impeditur a fructuum perceptione, tenetur
 ne lege divini Officii? ib.
 Quæst. XIX. Paulus, post collatum sibi benefi-
 cium, ne in ejus possessionem pedem pro-
 nat, litæ sibi intentata a Joanne impediuntur,
 tenetur.

tenetur ne precum canonicarum lege? 248.
 Quæst. XX. Beneficiarius habens possessionem
 beneficii, sed non tranquillam, tenetur ne
 horarum canonicarum lege? ib.
 Quæst. XXI. Qui dubius est de tenuitate ben-
 efitii, tenetur ne reddere precum canonicarum
 possum? ib.
 Quæst. XXII. Qui habet plura beneficia quo-
 rum quolibet ita tenue est, ut non suffici-
 ant, sufficiunt tamen ad honestam sustenta-
 tionem omnia simul, tenetur ne lege ca-
 nonicarum precum? 249.
 Quæst. XXIII. Qui habet plura pingua ben-
 efitia, tenetur ne plura divina officia recita-
 rare? ib.
 Quæst. XXIV. Beneficiarius qui simul est
 Sacerdos, obligatus recitare officium divi-
 num ob plura que retinet beneficia, si illud
 omittit, pergitur ne plura peccata? ib.

C A P U T V I I I.

De restitutione Beneficiorum ob omissionem
 precum canonicarum. ib.
 Quæst. I. Peccat ne mortaliter cum opere res-
 titutionis qui primis sex mensibus divinum
 officium omittit? 250.
 Quæst. II. Quid dicendum de eo qui per sex
 primos menses officium integre recitavit, his
 autem elapsis incipit omittere? 251.
 Quæst. III. Beneficiarius qui elapsis sex me-
 sibus omittit recitare preces canonicas abs-
 que gravi culpa, tenetur ne fructus restituere?
 ib.
 Quæst. IV. Beneficiarius omitteus officium di-
 vinum uno, aut altero die, vel per oculo,
 aut decem dies, tenetur ne restituere fructus
 respondentes tali temporis? 252.
 Quæst. V. Liber ne ab onere restitutionis est
 Beneficiarius qui unam integram, aut nota-
 bilem horæ partem omittit? ib.
 Quæst. VI. Quid, si Beneficiarius partem le-
 vem in singulis horis omittit, ita ut par-
 tes simul sumptæ materiam gravem consti-
 tuerent? Ita recitans peccaret ne mortaliter?
 253.
 Quæst. VII. Beneficiarius qui hodie omittit
 officium, tenetur ne restitutioni, si sequenti
 die duplex recitet officium? ib.
 Quæst. VIII. Qui grossam canonicatus abso-
 lute acquisivit, antequam diceret officium,
 tenetur ne lege restitutionis, si postea offi-
 cium recitare negligat? 254.
 Quæst. IX. Presata restitutio faciendæ ne est
 ante iudicis sententiam? ib.
 Quæst. X. Beneficiarius absque ulla attentio-

ne recitans officium, tenetur ne restituere?
 ib.
 Quæst. XI. Beneficiarius curatus non recitans,
 tenetur ne restituere omnes fructus beneficii,
 nisi solos fructus correspondentes recitationi,
 secus alios quos ob alia ministeria percipit?
 255.
 Quæst. XII. Quid de Beneficiario qui unum
 officium pro alio recitat, puta officium de
 Sancto pro officio de feris? 256.
 Quæst. XIII. Cuiam restituere Beneficiarius
 fructus debet, fabricæ, an pauperibus? ib.
 Quæst. XIV. Fieri ne licite potest hæc restitu-
 tio alteri Ecclesie, vel in pauperes alterius
 loci fructus erogari? ib.
 Quæst. XV. Si Beneficiarius qui restituere
 debet, pauper revera sit, licite ne fructus
 illos restituendo applicare sibi potest? ib.
 Quæst. XVI. Fructuum restitutioni suppleri ne
 potest per elemosinas quascunque factas a
 Beneficiario, antequam omittat preces ca-
 nonicas? 257.
 Quæst. XVII. Pensionarii tenentur ne fructus
 pensionis restituere pro rata, si officium re-
 citare omittant? 259.
 Quæst. XVIII. Pensionarius iure ne potitur
 exigendi a Beneficiario pensionem, si horas
 canonicas non persolvat? ib.

C A P U T I X.

De conditionibus pluribus que ad divini offi-
 cii recitationem requiruntur. 260.

§. I.

De attentione, & devotione qua preces cano-
 nicas recitandæ sunt, ut præceptum im-
 pleatur. ib.

§. I I.

Resolvuntur adversariorum objecta. 272.

§. I I I.

Nonnullæ aliæ quasiuniversales resolvuntur. 276.
 Quæst. I. Sufficit ne ad implendum præceptum
 attentio habitualis? ib.
 Quæst. II. Sufficit ne attendere ad Deum, ut
 quis præceptum horarum canonicarum im-
 plet? ib.
 Quæst. III. Satis ne est meditare mysteria
 Passionis Christi, aut Sanctorum, & B.
 Virginis gesta? ib.
 Q. IV.

Quæst. IV. An contingat quod quis ex negligentia peccet mortaliter in recitando preces canonicas? ib.

Quæst. V. Qui non ex precepto, sed ex libera devotione preces recitat, peccat ne, si animo distracto eas fundat? 277.

Quæst. VI. Quæ sunt actiones externæ quæ interiori animi attentionem impeditæ solent, nequeuntque cum divini officii recitatione componi? ib.

Quæst. VII. Quid de his dicendum qui interim manuum labores preces recitant? 278.

Quæst. VIII. Satisfacit ne precepto recitandi horas canonicas qui simul Missam de precepto audit? 279.

Quæst. IX. Qui a somno vexatur, sepiusque dormitat, unaque ita resistit, ut incognoscit quæ omnia proferre, satisfacit ne precepto? ib.

Quæst. X. Qui probabiliter credit se horas dixisse, tenetur ne ne easdem repetere? ib.

§. IV.
De intentione necessaria recitandi horas. 280.
Quæst. I. Necessaria ne intentio est recitandi divinum officium? ib.

Quæst. II. Est ne necessaria voluntas, seu intentio implendi preceptum recitandi? ib.

Quæst. III. Qui incipit recitare officium divinum cum animo expresse non satisfaciendi precepto, tenetur ne iterum recitare? ib.

Quæst. IV. Qui divinum officium recitavit animo non implendi preceptum tenetur ne animum mutare, si noluit illud repetere? 281.

§. V.
De pronuntiatione, seu voce, quæ preces canonicæ persolvende sunt: & de privilegiis Regularium in hac materia. ib.

Quæst. I. Sapit ne est sola mente absque voce exteriori divinum recitare officium? ib.

Quæst. II. Spectato communi iure, qui sola mente perciperet officium, satisfaceret ne sua obligationi? ib.

Quæst. III. Regulares fruuntur ne privilegio aliquo mentaliter recitandi officium, dum privatim extra chorum illud persolvunt? ib.

Quæst. IV. Quomodo intelligendum est privilegium Clementis VII. concessum Theatinarum superioribus dispensandi super recitatione officii cum Prædicatoribus, Confessoribus, aliisque Religiosis? 283.

Quæst. V. Qui recitat preces canonicas, debet ne tam clara voce pronuntiare, ut audiri vel ab adjacentibus, vel a seipso valeat? 287.

§. VI.
De integritate qua divinum officium persolvi debet. 288.

Quæst. I. Peccat ne letaliter qui unicum ex minimis horis recitare negligit? ib.

Quæst. II. Qui tertiam, aut dimidiam partem hora minoris, puta Tertie, Sextæ, aut Nonæ, omittit, peccat ne mortaliter? ib.

Quæst. III. Qui in matutino cum laudibus omittit unum nocturnum, peccat ne mortaliter? ib.

Quæst. IV. Qui omittit tres lectiones cum Responsoriis, peccat ne letaliter? 289.

Quæst. V. Sacerdos recitans cum socio ita festinanter, ut antequam socius terminet pronuntiare suos versus, ipse resumit sequentes, peccat ne mortaliter? ib.

Quæst. VI. Cum plures alternatim recitant, debent ne alternatim lectiones legere? ib.

Quæst. VII. Peccat ne mortaliter qui brevius loco longioris officium recitat? 290.

Quæst. VIII. Satisfacit ne precepto qui in die Palmarum recitat officium paschale? ib.

Quæst. IX. Qui inadvertenter & ex errore recitat hodie unum officium pro alio, quod recitandum non erat, tenetur ne proprium illius diei officium repetere? 291.

Quæst. X. Qui ex errore omittit officium simpliciter, ut supra, tenetur ne primo die vacuo, nempe die feriali, vel trium lectionum, omittit officium recitare? ib.

Quæst. XI. Qui hodie ex errore celebrat officium de aliquo festo, de quo recitandum est sequenti die, tenetur ne die sequenti recitare idem officium? ib.

Quæst. XII. Sacerdos hodie sub Vesperas Veneticis existens, ubi feria, aut duplites recitatur officium, cras pertractus Patavicum, ubi festum S. Danielis, aut alterius Patroni celebratur, valet ne primas Vesperas & Matutinum illius Sancti recitare? 292.

Quæst. XIII. Peccaret ne mortaliter qui officium sub ritu duplici prescriptum recitaret sub ritu simplici, aut e contrario? ib.

Quæst. XIV. Quot committit peccata qui totum officium diei prætermittit? ib.

§. VII.
De continuatione, & ordine quo recitari debet officium. ib.

Quæst. I. Qui privatim maxima cum interruptione recitaret aliquam horam, peccaret ne letaliter? ib.

Quæst. II. Quo ordine recitande sunt canonicæ hora? 293.

§. VIII.

De tempore quo persolvende sunt hora canonicæ. ib.

Quæst. I. Quamam diei hora incipit obligatio recitandi divinum officium? 294.

Quæst. II. Licetum ne est vespertina hora antecedentis diei persolvere, sicut Matutinum & Laudes, ita & Primam, ceterasque horas diei sequentis? ib.

Quæst. III. Quæ causa requiritur ut licite queam anticipare, vel postponere recitationem precum canonicarum possit? ib.

Quæst. IV. Quæ hora post meridiem diei antecedentis licetum est recitare Matutinum cum Laudibus pro die sequenti? ib.

Quæst. V. Qui hodiernum officium recitare incipit paulo ante mediam noctem diei sequentis, satisfacit ne precepto, si proseguatur recitatione post mediam noctem? 295.

Quæst. VI. Qui celebrat Missam non recitato Matutino, peccat ne mortaliter? 296.

§. IX.
De loco, & modo quo recitanda sunt canonicæ preces. 297.

De causis excusantibus a recitatione precum canonicarum. ib.

§. I.

De impotentia. ib.

Quæst. I. Qui solus requirit, cum socio vero potest officium persolvere, tenetur ne socium adducere, si commode se aut potest? ib.

Quæst. II. Tenetur ne cæcus memoria officium mandare, ut illud memoria recitare queat? 298.

§. II.

De infirmitate. 299.

Quæst. I. Excusatur ne ab officio qui tertiana febris laborat? ib.

Quæst. II. Qui tali febris, vel oculorum infirmitate vexatur, ut valeat, & solent regere notabiliter diei partem in sabularum, laboriarumque lectione, aut in anticorum somnulationibus inflamere, liber ne ab officio recitando est? 300.

Quæst. III. Qui dubitat, utrum teneatur recitare, liber ne est a recitatione? 301.

§. III.

De occupatione. ib.

Quæst. I. Excusatur ne a recitatione qui habitus sunt publicam lectionem ad cathedram, aut lauream acquirendam? ib.

Quæst. II. Concionatores quotidiani tempore quadragesimali excusantur ne ab officii recitatione? ib.

Quæst. III. Licet ne propter contemplationem altissimam officium uitare? 303.

Quæst. IV. Peregrinatio ad loca pia iuste, & legitime suscepta excusat ne ab horis canonicis persolvendis? ib.

Quæst. V. Ille qui distulit Matutinum usque ad meridiem absque urgente causa, excusatur ne postea a recitatione? ib.

Quæst. VI. Qui providet aliquod impedimentum super-venientium, tenetur ne anticipare officium? ib.

Quæst. VII. Qui non potest majorem officii partem recitare, tenetur ne recitare minorem? ib.

Quæst. VIII. Qui non potest minorem, potest ne hanc dicere? 306.

Quæst. IX. Qui non potest dimidiam, potest vero alteram officii dimidiam partem recitare, tenetur ne ad hanc? 307.

Quæst. X. Qui habet Diurnum, caretque Breviario, tenetur ne psalmos Matutini recitare? ib.

Quæst. XI. Excusatur ne ab officio qui magnam partem in eo recitando difficultatem? ib.

§. IV.

De dispensatione. 307.

Quæst. I. Summus Pontifex potest ne dispensare Clericum ab officii recitatione? ib.

Quæst. II. Valet ne Pontifex dispensare Beneficiarium? ib.

Quæst. III. Potest ne Episcopus dispensare in perpetuum Clericum ab officio? ib.

Quæst. IV. Prelati regulares valent ne dispensare cum suis subditis? ib.

CAPUT XI.

De obligatione Præbendorum, seu Canonico- rum frequentandi chorum, ut quotidianas distributiones lucrantur. ib.

§. I.

Quanta sit Canonico- rum obligatio chorum frequentandi, & quæ ratione psallere, & canere cum aliis debeant, ut distributiones lucrantur. 308.

Quæst. I. Peccat ne letaliter Canonici, sine Præbendæ, qui absque choro absque causa legitima? ib.

Quæst. II. Si absunt a choro animo cedendis distributiones temporis absentie debitas, peccant ne letaliter? 309.

Quæst. III. Peccant ne letaliter Canonici qui semel aut bis a choro absunt absque ulla causa? ib.

- Quaest. IV. Quomodo Canonici, seu Prebendati cantare, & recitare in choro cum aliis debeant, ut distributiones lucrarent, praecipue faciant satis? 309.
- Quaest. V. Satisfacitio ne sine obligationi Canonici qui suam officii partem ita submissa voce recitant, ut ab altero choro non audiantur? 309.
- Quaest. VI. Quid prescribit Concilium de modo quo Canonici, & Prebendati tenentur implere praecipuum assistendi choro? 310.
- Quaest. VII. Quibus parvis admodum Prebendati, seu Canonici qui absque legitima causa a choro absent? 315.
- §. II.
- Quibus applicanda sunt distributiones quas a choro absentes perdunt? ib.
- Quaest. I. Qui legitima causa a choro absent, acquirunt ne distributiones, non modo proprio praesente debitas, sed eas etiam quas ex aliis absque causa absentibus accipiunt? ib.
- Quaest. II. Praebendati praesentes jure ne valent absentibus absque causa remittere distributiones, vel donare, aut de eisdem cum illis transigere? ib.
- §. III.
- De causis excusantibus Prebendatos, sive Canonicos a chori frequentia, quin distributiones amittant. 316.
- Quaest. I. Qua infirmitas excusat Canonicum sive prebendatum a chori frequentia? ib.
- Quaest. II. Canonici qui culpa propria infirmitatem contraxit, amittunt ne distributiones? ib.
- Quaest. III. Canonici qui data opera se in morbum contraxerunt, ut a choro absent, amittunt ne distributiones? 317.
- Quaest. IV. Quamvis dicenda sit ratioabilis corporis necessitas, quae est secunda causa excusans Prebendatum a chori frequentia? ib.
- Quaest. V. Quid de Prebendato absente ob excommunicationem? 318.
- Quaest. VI. Quid, si iuste excommunicatus choro assistat? ib.
- Quaest. VII. Quid de Beneficiato, seu Canonico suspensio? ib.
- Quaest. VIII. Quid de Canonico iudicis sententia Beneficio privato? ib.
- Quaest. IX. Qua utilitas Ecclesiae evidens excusat a chori assistentia? 319.
- Quaest. X. Qui absens est a choro in utilitatem Ecclesiae manifestam, debet ne

- esse in loco beneficii, ut distributiones lucraret? ib.
- Quaest. XI. Qui a proprio Episcopo mittitur ad visitanda sinagoga Apostolorum, lucratur ne tempore absentiae distributiones? ib.
- Quaest. XII. Canonici qui ab Episcopo mittuntur ad Concilium generale, vel provinciale, se, tamquam Theologus, Canonista, vel Procurator, acquirunt ne distributiones? ib.
- Quaest. XIII. Canonici qui Sede vacante eliguntur a Capitulo Vicarius, seu Provisor, amittunt ne distributiones, si absit a choro causa excedendi officium? 320.
- Quaest. XIV. Quanto tempore fruuntur privilegio percipiendi distributiones qui absit a choro ab Ecclesia negotia tractanda? ib.
- Quaest. XV. Celebrato capitulo, an sit ne absentiam a choro? ib.
- Quaest. XVI. Canonici Theologus, seu Lectoralis acquirunt ne distributiones, si absit a choro die qua lectionem habet, aut concionatur? 321.
- Quaest. XVII. Quid de Canonici curam animarum habentibus in aliis Ecclesiis a Cathedralibus? ib.
- Quaest. XVIII. Quid de Parochiis publice legentibus Theologiam? 322.
- Quaest. XIX. Ut Prebendati legentes in universitate, eius studio generali fruatur privilegio exemptionis, requiritur ne ut sint concordati? ib.
- Quaest. XX. Quid de Prebendatis studentibus in universitate? ib.
- Quaest. XXI. Tenentur ne ejusmodi Prebendati licentiam ab Ordinario petere ut possint causa studii absesse? ib.
- Quaest. XXII. Prebendatis parochialia Beneficia habentibus licet non est absesse ab Ecclesia studiorum causa? 323.
- Quaest. XXIII. Licentia quae ab Episcopo datur Prebendatis non Parochiis, extenditur ne ultra quinquenniium? ib.
- Quaest. XXIV. Si Beneficium consistit ex fidei distributionibus quotidianis, lucratur ne ass qui studii causa absent? ib.
- Quaest. XXV. Canonici non curati qui tribus mensibus singulis annis absent ab Ecclesiis lucraturus ne fructus, & distributiones? ib.
- Quaest. XXVI. Canonici qui habent duplex Beneficium, ut Canonatum & Decanatum, acquirunt ne duplices distributiones? 324.
- Quaest. XXVII. Quomodo interpretanda est dispensatio non interessendi choro? ib.

F I N I S.

L I.

LIBER PRIMUS IN DECALOGUM. DISSERTATIO VI. DE MISERICORDIA, ET ELBEMOSYNA.

CAPUT I.

DE MISERICORDIA.

Quid, & quotuplex sit.

Quoniam elemosyna misericordiae partus est, primumquam de illa sermonem instituo, de hac nonnulla praebare expedit; paucis tamen omnia expediám, eo quod nihil difficile, & impervium occurrat, ut sequentes quaestiones ostendant.

II. Quaest. I. Quid sit misericordia? Resp. Misericordia, si vocis eymon species, a miseria, & corde, seu a misero corde originem trahit. Quam eymologiam tradit Augustinus Lib. de morib. Eccl. cap. xxxvii. Quis nesciat ex eo appellatam esse misericordiam, quod miserum cur faciat convalescit super alieno malo? Hæc tamen misericordia hominum duntaxat propria est. Quare Clemens Alexandrinus Lib. IV. Strom. ut refert Sylvius, ait: Misericordia non est, ut quidam existimant Philosophi, molestia propter alienas calamitates; sed est potius quid divinum. Misericordia itaque absolute spectata sic definitur potest: Voluntas alterius miserie sublevande. Hac quippe ratione Deo, & hominibus convenit. Quæ hominum propria est, annexam semper habet cordis compactionem, sive de alterius malo trilitiam. Docet quippe Angelicus 2. 2. qu. xxx. art. 1. obiectum misericordiae esse malum alterius. Dicitur malum alterius, quia nemo erga seipsum proprie misericors est, sed erga alterum. Nec officit illud Eccl. c. xxx. Miserere anime tuae, placens Deo; quia ibi vocabuli proprietates non expenditur; sed trahitur ut qui alteri benefacere velit, primum sibi benefaciat. Malum porro alterius, quod obiectum misericordiae dicitur, involuntarium aliquo modo sit oportet. Quod enim omnino voluntarium est,

ac liberum, haud dignum misericordia reputatur. Miseremur vero peccatorum, coramque qui merces in mare proiciunt, quin & martyrum, qui deliberate tormenta patiuntur, quoniam trilitiam maximam naturæ repugnantem passi sunt. Sicut ipse Christus Dominus de se testatus est Matt. xxvii. Tristis est anima mea usque ad mortem. Naufragi in mare merces proicientes, quid involuntarii patiuntur; & peccatores, quamvis plena voluntate peccent, semper tamen errore maximo decipiuntur, iuxta illud Prov. xv. Erant qui operantur malum; idcirco commiseratione digni sunt.

III. Ad misericordiae exercitium requiritur quod alienum malum ut proprium aliquo modo concipiatur: quod duobus modis accidit, inquit Angelicus 2. 2. qu. xxx. art. 2. Uno modo secundum unionem affectus, quod fit per amorem. Quia enim amans reputat amicum tanquam seipsum, malum ipsius reputat tanquam suum malum; & ideo dolere de malis amici sicut de suo... Et Apostolus dicit ad Roman. xii. Gaudete cum gaudentibus, flere cum flentibus. Alio modo contingit secundum unionem realem, utpote cum malum aliquorum propriumque est, ut ab eis ad nos transeat. Hinc est quod senes, mulieres, infirmi propensiores in misericordiam esse solent, atque clementiores propter naturæ imbecillitatem, & defectus quibus obnoxii sunt. Contra robusti, felices, divites, potentes, quod a miseris immunes sint, nimium a misericordia alieni exsultant. Sed hi insipientes sunt, cordeque fulti. Reparete enim animo debent, si gravioribus momentis ad misericordiam urgerent, quod eis infirmitatibus, inopia, & calamitatibus liberi sint, quibus premuntur alii eisdem naturæ confortes. Quod illi egeant, infirmantur, languentque; tu vero validus, fortis, dives, & opulentus sis, non ne solida Dei mirabilia, atque ineffabilia providentia eventit?

IV. Quaest. II. Quotuplex sit misericordia? Resp. Duplex. Altera corporalis, spiritualis

Conc. Theol. Tom. II.

A

alte-